

Muistioluento METSÄNEUVOSTON KOKOUS 4/2021

Aika: 10.12.2021 klo 10.30–12.30

Paikka: Etäyhteyksin

Osallistujat:

Tuula Packalen, MMM, pj.
Terhi Lehtonen, YM
Jukka Ihanus, TEM
Mika Aalto, Kemianteollisuus ry
Stefan Borgman, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry
Ari Eini, Suomen metsäkeskus
Tuomas Hallenberg, Metsähallitus
Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto
Jyri Inha, VM
Erno Järvinen, Suomen metsäsäätiö
Mervi Karhula, LVM
Jari Kostama, Energiateollisuus ry
Sarita Kämäräinen, Saamelaiskäräjät
Sirpa Kärkkäinen, Suomen metsäyhdistys ry
Marjaana Liukko, Suomen 4H-liitto
Kai Merivuori, Sahateollisuus ry
Matti Mäkelä, Metsäteollisuus ry
Marko Mäki-Hakola, MTK r.y.
Eeva Primmer, Suomen ympäristökeskus
Niina Riissanen, MMM
Liisa Rohweder, WWF Suomi
Petri Salovaara, Suomen Partiolaiset
Sari Tasa, TEM
Niina Uronen, Lusto
Jari Varjo, Suomen riistakeskus
Satu Rantala, MMM, sihteeri

Asiantuntijat:

Paula Horne, PTT
Janne Impiö, MMM
Jaana Kaipainen, MMM
Päivi Kari, MMM
Annukka Kimmo, MMM
Kari T. Korhonen, Luke
Pentti Linnamaa, Gaia
Katja Matveinen, MMM
Tuomas Raivio, Gaia
Tarja Tuomainen, Luke
Josefiina Tiainen, MMM

1. Kokouksen avaus

Osastopäällikkö Tuula Packalen kokouksen puheenjohtajana avasi kokouksen. Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Täydennettiin puuttunut osallistujatieto (Sarita Kämäräinen osallistui Saamelaiskäräjien varajäsenenä). Hyväksyttiin täydennettynä edellisen kokouksen muistio.

3. Ministerien ajankohtaiskatsaukset

Osastopäällikkö Tuula Packalen toi metsäneuvostolle katsauksen maa- ja metsätalousministeriön ajankohtaisiin asioihin. Hän toi esille metsiin liittyvien EU-aloitteiden tämän hetkisen runsaan määrän ja niiden vahvan esilläolon myös kotimaan keskusteluissa. Tärkeinä strategioina ja lainsäädäntöehdotuksina esiin nousivat mm. EU:n metsästrategia ja sen toimeenpano, EU:n biodiversiteettistrategia, maaperästrategia, kestävä rahoituksen taksonomia, metsäkatovapaisiin tuotantoketjuihin liittyvä lainsäädäntöaloite, ennallistamiseen liittyvä lainsäädäntöaloite, uusiutuvan energian direktiivin uudistus ja maankäyttöön liittyvä LULUCF-asetus. Suomalaisten aktiivisuus vuorovaikutuksessa niin komission kuin muiden jäsenmaiden suuntaan on tärkeää. On tärkeää ymmärtää, mistä näistä aloitteista on kysymys, mitkä ovat niiden tavoitteet ja keinot. Olisi tärkeää jakaa ennalta vaikutusarvioita, jotta saadaan mahdollisimman kustannusvaikuttavia keinoja yhteisiin tavoitteisiin.

Packalen nosti esille älykkään erikoistumisen, joka on alueellisen innovaatiopolitiikan konsepti. Sen mukaan maiden ja alueiden tulisi tunnistaa ja valita omat vahvuusalueensa, joihin tulevaisuuden panostukset ja investoinnit kohdennetaan. Jäsenmaiden erilaisuuden vuoksi kansallinen päätäväältä metsiin liittyvissä asioissa on erityisen tärkeä jäsenmaille. Suomelle tärkeitä erityiskysymyksiä ovat metsien kokonaiskestävyyden näkökulma ja sen huomioiminen eri aloitteissa, elinvoimainen metsäsektori ja sen toimintaedellytysten säilyttäminen mukaan lukien teollisuus, vapaaehtoiset suojelutoimet, joissa Suomi ollut edelläkävijä monella tapaa, runsaat turvemaat ja innovatiivisten uusien tuotteiden edistäminen osana biokierrätystalouden ratkaisuja.

Packalen toi esille, että metsäkato aiheuttaa yli 10 % maailman kasvihuonekaasupäästöistä ja kiihdyttää luontokatoa. Komission lainsäädäntöehdotuksen tavoitteena maailman metsäkadon vähentämiseksi on ehkäistä metsäkatoa estämällä tiettyjen metsäkatota tai metsien tilan heikentymistä aiheuttavien tuotteiden pääsy markkinoille ja kehittämällä niiden tuotantoketjuja. Tavoitteena on myös rajoittaa EU maiden oman tuotannon aiheuttamaa metsäkatoa ja metsien tilan heikentymistä. Uusi sääntely koskisi kuutta tuoteryhmää: soijaa, palmuöljyä, kahvia, kaakaota, nautakarjaa ja puuta sekä niitä sisältäviä tai niistä valmistettuja tuotteita.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen metsätuholain muutoksista. Lakimuutos tulee voimaan 1.1.2022. Vuodenvaihteessa tulee voimaan myös kaksi lakiin liittyvää valtioneuvoston asetusta. Keskeiset muutokset koskevat kirjanpajan torjuntaa, juurikäävän torjuntaa turvemaiden männiköissä ja toimijoiden omavalvontavelvoitteen laajentamista.

Suomi on monella tapaa edelläkävijä maankäyttösektorin ilmastonmuutoksen hillintätoimissa. Hiilestä kiinni -kokonaisuuden kehittämishanke ja tutkimus- ja innovaatiohanke päättyivät 5.11.2021. Syksyn rahoitushaussa saatiin yli 90 korkeatasoista hakemusta. Rahoitusta myönnetään yhteensä noin 13 miljoonalla eurolla. Hankearviointi on parhaillaan käynnissä. Hiilestä kiinni -kokonaisuudessa hankkeita on käynnistynyt jo yli 80. Toisena rahoitusinstrumentina on Suomen kestävä kasvun ohjelma, jonka hanke on auki 15.12.2021 saakka. Haussa rahoitetaan metsätalouden ilmastokestävyyttä ja metsäluonnon monimuotoisuutta tukevia kehittämis- ja koulutushankkeita yhteensä noin 7 miljoonalla eurolla.

Valtiosihteeri Terhi Lehtonen esitti ympäristöministeriön hallinnonalan ajankohtaiskatsauksen ministeri Emma Karin puolesta. Lehtonen aloitti kertomalla valtioneuvoston esittäneen 9.12.2021, että tasavallan presidentti vahvistaa lain Sallan kansallispuistosta tulemaan voimaan 1.1.2022. Ajankohtaisista asioista tällä hetkellä keskeisessä osassa ympäristöministeriön isot lakihankkeet. Luonnonsuojelulaki saatu lähes kahden vuoden valmistelutyön osalta asiantuntijatyön puolella päätökseen. Tavoitteena viedä laki eduskuntaan tammi-helmikuussa. Ilmastolakiesitys etenee arviointineuvostoon ja tavoitteena myös viedä myös se eduskuntaan alkuvuodesta. Kaavoitus- ja rakennuslain osalta lausuntokierros on päättynyt ja keskustelu aiheen ympärillä on vilkasta. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU on lähtenyt lausuntokierrokselle. Suunnitelma kattaa toimet, joilla varmistetaan, että pystytään saavuttamaan kansalliset ilmastotavoitteet ja EU-velvoitteet taakanjakosektorilla, eli päästökaupan ja maankäyttösektorin ulkopuolisilla sektoreilla. Näistä toimista ja eri sektoreiden eri päästövähennysvelvoitteista hallitus linjannut tarkkaan jo syksyn budjettiriihessä. Tällä foorumilla tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että 2030 taakanjakosektorinvelvoitteiden täyttymiseksi on riihessä ja KAISU:ssa linjattu, että maankäyttösektorin jousto, eli LULUCF-asetuksen alla tuotettava jousto käytetään täysimääräisesti. Maankäyttösektorin

ilmastosuunnitelmassa olisi syytä huomioida lisänielutavoite, joka tulee sektorille EU-velvoitteen päälle kansallisessa kokonaisuudessa.

Valtiosihteeri Lehtonen kertoi, että biodiversiteettistrategia on ottamassa tärkeitä askelia. Sitoumuksia suojeluverkon kehittämisestä valmistellaan. Työ sisältää vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelun. Tarkoituksena on, että suojelu- sekä ennallistamissitoumukset tulevat voimaan ensi vuoden loppuun mennessä. Asetetaan työryhmä valmistelemaan kansallisen sitoumuksen täyttämistä. Hallituksen iso panostus luonnonsuojeluun jatkuu myös ensi vuonna vahvistetulla rahoituksella. Rahoitusta kohdennetaan niin Helmiin kuin metsien suojelun toimiin eri puolella maata.

Taksonomian ensimmäinen delegeoitu säädös ilmastotoimien osalta on valmistunut. Parhaillaan valmistellaan muiden ympäristötavoitteiden osalta teknisiä kriteereitä toimille, jotka merkittävästi ratkovat ympäristöhaasteita. Valtiosihteeri Lehtonen korosti, että kansallisessa keskustelussa olisi hyvä muistaa, että kyseessä ovat metsänhoidonkriteerit edistävät merkittävästi biologista monimuotoisuutta. Tavoitteena on metsätalous, joka tavoittelee biologisen monimuotoisuuden merkittävää korjaamista tai edistämistä.

YK:n ilmastopuitesopimuksen ja Pariisin ilmastopimituksen osapuolikokouksessa saatiin merkittäviä tuloksia. Osapuolia muun muassa kehoitettiin päivittämään ilmastotavoitteet 1,5 asteen mukaiselle polulle. Suomessa kansallinen hiilineutraaliustavoite 2035 asetettu tieteelliseen arvioon perustuen 1,5 asteen tavoitteeseen, mikä on sen perusteella riittävä päästövähennyspolku. Edellytyksenä on, että vuoden 2035 jälkeen nielut kasvavat päästöjä korkeammaksi. Glasgow'n kokouksessa suuri joukko maita, mukaan lukien Suomi, Brasilia, Indonesia, Venäjä, Kiina ja Kongo allekirjoittivat julistuksen, jossa sitoudutaan metsäkadon lopettamiseen vuoteen 2030 mennessä. Tähän liittyy myös metsäkatolakiehdotus, jonka komissio on antanut ja johon nyt kansallista kantaa muodostetaan.

Valtiosihteeri Jukka Ihanus toi työ- ja elinkeinoministeriön sekä ministerien Leppä ja Lintilä terveiset. Ministereille Leppä ja Lintilä EU:n Suomen kannan vastainen päätös taksonomiasta oli pettymys. Ihanus korosti, että olisi tärkeää keskustella ja selvittää, onko halukkuutta siihen, että yritetään harjoittaa taksonomian mukaista metsätaloutta, siten kuin se taksonomian ensimmäisessä delegoidussa säädöksessä on kuvattu. Tärkeää olisi pohtia myös sitä, onko hallinnolla jokin rooli metsänomistajien auttamisessa vaatimuksiin sopeutumisessa. Tärkeää on yhä käydä vuoropuhelua komission kanssa yksittäisten kirjausten tulkinnasta. Taksonomian toinen delegeoitu säädös koskien monimuotoisuusasioita on hallituksen työstettävänä. Vaikuttamistavoitteita varmistellaan ja tavoitteena on saada E-kirje eduskunnalle.

Biotalousstrategian lausuntoaika on päättynyt ja lausuntoja on saatu kymmeniä. Ministeriössä käydään lausuntopalautetta läpi ja pyritään saamaan strategia nopeasti valmiiksi. Strategian keskeisenä tavoitteena on arvonlisän nosto myös metsien käytön hyödyntämisessä. Myös biotalouskysymyksissä tehdään EU-vaikuttamistyötä.

Katsausten jälkeen metsäneuvosto keskusteli ajankohtaisista asioista. Pohdittiin metsäneuvoston roolia, joka on tärkeä mm. kansallisen metsästrategian määrittelyssä ja sitä koskevissa päätöksissä. Kokonaiskestävyys koettiin asiaksi, jota kansallisen metsästrategian päivitysprosessissa pitäisi avata huolellisesti. Keskustelussa nousi esiin myös ajatus eri keinojen merkitysten konkretisoimisesta ekologisten hyötyjen saavuttamisessa.

Taksonomiakeskustelussa huolta herättivät ilmasto- ja ympäristökriteerit, niiden käytännön toimeenpano ja vaikutukset metsänomistajiin. Keskustelussa nousi esiin, että kyse on myös operationalisoimisesta, joka on haaste ja jota erityisesti hallinnossa tulee miettiä. Tarvitaan ratkaisuja siihen, miten koko ketju operationalisoidaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Tärkeänä nähtiin vuoropuhelun lisääminen komission kanssa sekä kriteerien ja niiden tulkintojen selvittäminen.

Metsäneuvostossa toivottiin myös lisää keskustelua 30 prosentin suojelutavoitteesta. Olisi tärkeää, että eri tahot kertoisivat ajatuksiaan siitä, miten ja millä keinoin suojelutavoite täytetään. Tämä voisi monipuolistaa keskustelua ja ymmärrystä siitä, mitä EU:n suunnalta asioista halutaan. Suojelualueverkoston kehittämisessä ja laajentamisessa nostettiin esiin, että on myös tärkeä arvioida kansantaloudellisia vaikutuksia. Suojelumääritelmat herättivät huolta.

Uusimpien VMI:n tulosten tieto soiden ojituksista herätti kysymyksiä. VMI-tiedot osoittivat, että viimeisen kymmenen vuoden aikana ojitettujen soiden määrä on 46 000 hehtaaria ja samaan aikaan ennallistettuja soita on ollut 12 000 hehtaaria. On tärkeää selvittää, mistä lukemat hehtaarit muodostuvat.

Metsäneuvosto keskusteli myös datasta. Suomessa on paljon dataa asioista mm. luontotietoa ja VMI-tietoa. Data pitäisi olla myös käytössä EU-päätösten ja valmistelujen teossa. Datan avulla päätösten operationalisointia voitaisiin parantaa. Olisi myös hyvä kertoa komissiolle siitä, minkälaiset tiedot meillä on jo olemassa metsistä ja suojelualueista. Euroopassa vielä vähän tietoa muun muassa siitä, miten meidän suojelualueemme turvaavat monimuotoisuutta.

Nostettiin jälleen esille EU-aloitteiden suuren määrän ja päällekkäisyydenkin vuoksi vaikeus muodostaa kokonaiskuva. Kaivattiin toimintaympäristöön ennustettavuutta ja yhteisvaikutusanalyysejä. Jäsenmaiden tavoitteena on politiikkakoherenssi, mikä vaatii runsaasti myös kompromisseja. Lopuksi nostettiin vielä esiin komission toimivallan laajentumisen riski, joka kaventaisi asioita kansallisen toimivallan piirissä. Valppautta ja jämäkkyyttä tähän liittyen vaadittiin.

4. Hiilineutraali Suomi 2035 (liitteet 2 ja 3)

- HIISI – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset; metsätalous, Tarja Tuomainen, Luke (liite 2)
- MISU – maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, Jaana Kaipainen, MMM (liite 3)

Kuultiin esitykset ja käytiin niistä keskustelua viestikentässä. Pyydettiin muun muassa tietoa biodiversiteettiasioiden huomioimisesta HIISI-laskelmissa ja painotettiin jalostusarvon noston tärkeyttä. Todettiin, että metsästrategian laskelmissa on mukana monimuotoisuusskenaariot. MISU-toimiin toivottiin pitkäjänteisyyttä sekä kiitettiin sopeutumis- ja riskienhallintanäkökulmien mukaan ottamista. Keskusteltiin vuorovaikutuksesta sidosryhmien kanssa.

5. Teemana puuntuotannollinen ja taloudellinen kestävyys

- Metsävarat ja niiden kehittyminen, VMI 13, Kari T. Korhonen, Luke (liite 4)
- Strateginen hankekokonaisuus C Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito, Satu Rantala, MMM (liite 5)

Kuultiin esitykset ja keskusteltiin niistä viestikentässä. Korhonen totesi, ettei vielä ole riittävän laajoihin, empiirisiin aineistoihin perustuvia puuston kehitysmalleja jatkuvan kasvatuksen metsistä. Samoin hän vastasi kysymyksiin kasvunaleneman mahdollisista syistä.

6. Kansallinen metsästrategia 2025 -arviointi, Gaia ja PTT (liite 6)

Gaia ja PTT esittelivät kansallisen metsästrategian arviointia ja siitä saatuja alustavia tuloksia. Esitys herätti keskustelua erityisesti metsäneuvostossa asioiden yhteensovittamisen näkökulmasta. Asioiden yhteensovittamisesta tulee entistä haasteellisempaa, kun toimijoita ja sidosryhmiä tulee jatkuvasti lisää. Toisaalta tämä voidaan nähdä myös mahdollisuutena. On keskeistä, että meillä on selkeä yhteinen avoin ja läpinäkyvä tavoite. Yhteensovittaminen nousee hyvin monella tavalla ja tasolla esiin: eri strategioiden tavoitteiden yhteensovittamisen, eri strategiaprosesseissa käytettävien ohjauskeinojen yhteensovittamisen, kustannustehokkuuden saavuttamisen ja käytännön toimien yhteensovittamisen kautta.

7. Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2022, Satu Rantala (liite 7a ja b)

Satu Rantala esitteli metsäneuvoston vuoden 2022 toimintasuunnitelman. Tulevan vuoden toiminnassa on vahvasti mukana kansallisen metsästrategian uudistaminen, jonka ajankohtaista asioita tullaan nostamaan esiin jokaisessa kokouksessa. Pohdittavaksi esitettiin nuorten metsäneuvoston vahvempaa liittämistä varsinaiseen metsäneuvostoon.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Tiedoksi

Ei asioita tiedoksi.

10. Seuraava kokous

Seuraava metsäneuvoston kokous pidetään tiistaina 15.3. klo 9–11.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti metsäneuvostoa kuluneesta vuodesta ja toivotti hyvää joulunaikaa. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.27.

Liitteet:

Liite 1 Edellisen kokouksen muistio 29.9.2021

Liite 2 HIISI – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset; metsätalous, Tarja Tuomainen, Luke

Liite 3 MISU – maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, Jaana Kaipainen, MMM

Liite 4 Metsävarat ja niiden kehittyminen, VMI 13, Kari T. Korhonen, Luke

Liite 5 Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito, Satu Rantala, MMM

Liite 6 KMS 2025 arviointi; alustavien tulosten esittely, Gaia ja PTT

Liite 7a Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2022

Liite 7b Esitys; Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2022, Satu Rantala